

ОШ "Петефи Шандор"
Херцег Јаноша 52
Дорослово
Дел. бр.: 01-383/25
Датум: 15.09.2025.

АНЕКС

ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Септембар, 2025. године

САДРЖАЈ:

Contents

ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА.....	3
СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА	10
СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ - ЧУВАРИ ПРИРОДЕ.....	15
СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ - МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА.....	18

На основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС, бр. 11 / 2024) у оквиру постојећег Тима за заштиту ученика од од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања ОШ “Петефи Шандор“ Дорослово формира се подтим за кризне догађаје и доноси се

ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

Криза се дефинише као психичка пометња која се догађа под утицајем снажног и најчешће изненадног животног догађаја или као неочекивани догађај који актуелно или потенцијално прекида или нарушава нормално функционисање значајних сегмената у раду школе. Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца или заједнице у целини као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- ❖ Природна смрт ученика
- ❖ покушај убуства или убиство ученика (у школи или ван ње),
- ❖ природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи
- ❖ саобраћајна несрећа у којој је повређен или настрадао ученик или запослени у установи
- ❖ нестанак ученика
- ❖ масовно тровање у простору установе
- ❖ дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу
- ❖ талачка криза
- ❖ насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади),
- ❖ природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари..)
- ❖ техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја,..)
- ❖ епидемија која је обухватила општину на којој се налази установа
- ❖ или било који догађај који озбиљно, за краће или дуже време поремети уобичајени ток живота у школи.

Активности тима за кризне догађаје биће осмишљаване и реализоване у складу са потребама а основни циљ је умањивање последица кризног догађаја, спречавање ширења непроверених и узнемирујућих информација, олакшавање враћања равнотеже у установи погођеном кризом, превазилажење постојећих и превенција потенцијалних кризних ситуација.

Чланови Тима за кризне догађаје биће задужени за координацију активности, пружање подршке и информисање, а то су уједно и чланови тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања са два додата члана:

- Валерија Клем - директор школе и руководилац Тима:
  - *координација* – планирање, организација, координација, доношење одлуке о процени да ли установа поступа самостално или је потребна подршка спољашње мреже, обавештавање надлежних институција о кризној ситуацији и сарадња са спољном заштитном мрежом;
  - ажурирање контакт телефона свих запослених у школској вибер групи;
  - извештавање стручним телима: Педагошком колегијуму, Наставничком већу, Школском одбору, Школској управи Сомбор;

- дистрибуција информација – саопштења члановима ШО и СР;
  - информисање запослених о начину алармирања, планом евакуације;
  - Саопштење за медије у вези са конкретним кризним догађајем у писаној форми и информисање;
  - Учесће у ритуалним активностима опраштања (комеморација, сахрана, формирање кутка сећања на преминулог, информисање одељењских старешина о активностима).
- Биљана Винковић – секретар и координатор Тима за заштиту ученика од дискриминације, злостављања и занемаривања:
- *информисање* – прикупљање информација, проверавање, селекција;
  - припрема саопштења за запослене, ученике и родитеље;
  - благовремено информисање и дистрибуција информација запосленима и одељењским старешинама;
  - вођење документације
- Вања Ковчин – професор разредне наставе:
- активности планирања и организације - израда плана рада установе у измењеним условима;
  - праћење реализације;
  - у поступању након кризне ситуације информисање одељењских старешина о одржавању састанака са родитељима ради процене стања, добијања повратних информација и информисања родитеља о даљим активностима.
- Оливера Танурџић - педагог школе, стручни сарадник:
- *пружање психосоцијалне подршке* – праћење реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком;
  - пружање индивидуалне и групне подршке;
  - процена потребе за укључивањем мобилног тима;
  - учешће у ритуалним активностима опраштања (комеморација, сахрана, формирање кутка сећања на преминулог, информисање одељењских старешина о активностима).
- Жељко Зелић, наставник биологије:
- сарадња са спољашњом заштитном мрежом;
  - израда плана рада установе у измењеним условима;
  - праћење реализације;
  - у поступању након кризне ситуације информисање одељењских старешина о одржавању састанака са родитељима ради процене стања, добијања повратних информација и информисања родитеља о даљим активностима.
- Звездана Мрђенов, спремач:
- Медицинско збрињавање повређених, заштита ученика, запослених и имовине;
  - Евакуација свих лица (ученици, запослени...) нађених на лицу места, њихово удаљавање на сигурно место;
  - Учесће у ритуалним активностима опраштања (комеморација, сахрана, формирање кутка сећања на преминулог, информисање одељењских старешина о активностима).
- Акош Хорват, вероучитељ:
- пружање психосоцијалне подршке – праћење реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком;

- пружање индивидуалне и групне подршке;
  - Учешће у ритуалним активностима опраштања (комеморација, сахрана, формирање кутка сећања на преминулог, информисање одељењских старешина о активностима).
- Антун Потурица, домар
- Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције,
  - Покретање аларма у случају кризне ситуације
  - Провера да ли су ученици и запослени безбедни на месту које је одређено као безбедно место или на месту поновног окупљања.
  - Евакуација свих лица (ученици, запослени...) нађених на лицу места, њихово удаљавање на сигурно место.
- Драгана Белић, представник родитеља
- *информисање* – прикупљање, проверавање, селекција, дистрибуција информација за родитеље ученика
  - у поступању након кризне ситуације по добијању информације која се дели и одељењским старешинама даље информисање родитеља о одржавању састанака са родитељима ради процене стања, добијања повратних информација и информисања родитеља о даљим активностима.

УЛОГА ТИМА

Руководилац Тима је директор школе који је координатор и задужен за извештавање, док је за вођење документације задужен секретар школе.

Рад тима активира се одмах након сазнавања установе да се десио кризни догађај, а најкасније у року од 24 сата.

Тим за кризне догађаје, поред послова из опште надлежности, обавља следеће задатке:

- руковођење кризном ситуацијом
- иницира почетак интервенције у школи
- прикупљање података, процењује ниво утицаја на школу, групе, појединце и процењује потребе школе као целине, одељења
- успостављање сарадње са спољашњом мреже заштите,
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције,
- благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о догађају,
- психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима,
- израда и реализација плана рада школе у измењеним условима и стабилизација рада у школи,
- организација евентуалних комеморативних активности,
- праћење реализације планова и евалуација и нормализација ситуације,
- вођење документације и извештавање.

ПРОЦЕНА СНАГА, КАПАЦИТЕТА И СПЕЦИФИЧНОСТИ УСТАНОВЕ У ОДГОВОРУ НА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

СНАГЕ, КАПАЦИТЕТИ

- ★ ОШ „Петефи Шандор“ Дорослово је мала школа која наставу изводи у једној приземној згради, са једним ходником на који излази 7 учионица, једноставно сналажење. Прозори су ниски и омогућавају излазак у случају нужде.
- ★ Школа нема велики број ђака и запослених - лакша контрола и повезаност међу актерима, сарадничка атмосфера.
- ★ Школа се по својој локацији налази у непосредној близини Дома здравља и Добровољног ватрогасног друштва.
- ★ Школа одлично сарађује са локалном заједницом, Школским одбором и Саветом родитеља.
- ★ Наставно особље и стручна служба континуирано се стручно усавршавају.
- ★ Постоје правилници и планови којима се регулише безбедност ученика и запослених.
- ★ Редовне су провере и контроле ПП апарата.
- ★ Редовна контрола санитарног инспектора.
- ★ Задужени полицајац од стране МУП Сомбор, директор поседује контакт телефон.
- ★ Развијен систем ефикасног информисања запослених, ученика и родитеља – вибер групе, ФБ страна школе, школски сајт
- ★ Веома добра сарадња са медијима који се баве локалним информисањем

МОГУЋНОСТИ

- ✓ Едукација ученика и родитеља - радионице
- ✓ Стручно усавршавање свих запослених из овог домена
- ✓ Реализација превентивних активности
- ✓ Јасна подела улога, обавеза и одговорности у установи приликом одговора на кризне догађаје.

ОПАСНОСТИ

- Рад у две смене, велики број наставника који ради у више школа. Мали број чланови тима је сваког дана у школи.
- Гласине и дезинформације које се шире усмено и путем друштвених мрежа у кризним ситуацијама.
- Евентуална недовољна координисаност свих активности и актера унутар установе и спољашње мреже.
- Непрофесионално понашање појединаца, паника.

СПОЉАШЊА МРЕЖА У ЗАШТИТИ

1. Платформа „Чувам те“
2. Интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације (Министарство просвете)
3. Министарство унутрашњих послова (Полиција)
4. Јавно тужилаштво
5. Здравствене установе
6. Школска управа Сомбор
7. Локална самоуправа општине Сомбор
8. Центар за социјални рад општине Сомбор
9. Заштитник грађана (Омбудсман)

ЛИСТА САРАДНИКА ВАН УСТАНОВЕ

Локална листа установа и организација са којима установа остварује сарадњу, а могле би пружити помоћ у евентуалним кризним догађајима:

1. Месна заједница Дорослово
2. Ватрогасна јединица Сомбор, ДВД Дорослово
3. Служба хитне помоћи Сомбор, Дом здравља – амбуланта Дорослово

4. Црвени крст Сомбор
5. Асоцијација за развој западнобачког округа „Подунавље”
6. Мађарски Национални савет

БЕЗБЕДНА МЕСТА УНУТАР И ИЗВАН УСТАНОВЕ У СИТУАЦИЈАМА КРИЗНИХ ДОГАЂАЈА

На основу процене ризика од катастрофа сачињен је План заштите и спасавања за ОШ „Петефи Шандор“ Дорослово који је донет у децембру месецу 2024. године. План је израдио предузеће „N&M пројект“ д.о.о. Кула.

У случају потенцијалног угрожавања запослених у ОШ „Петефи Шандор“, евакуација ће се спроводити по Плану евакуације. План евакуације – постер је истакнут на видљивом месту на портирници и код ученичких тоалета. Запослене је потребно упознати са Планом евакуације, правцима евакуације и местима окупљања. Одељењске старешине треба да информишу ученике о Плану евакуације, инструкцијама за евакуацију, на који начин се спроводи.

Све просторије у школи су означене натписима који се налазе изнад улазних врата за сваку просторију са спољашње стране. Потребно је додатно их означити бројевима са обе стране врата.

Школа поседује два улаза у зграду, један је главни улаз за ученике, родитеље, запослене и други улаз из дворишта школе и школског паркинга.

Безбедно место унутар установе је физкултурна сала, док је ван установе безбедно место спортски терен у дворишту школе у којој ће бити смештени сви уколико дође до неког од кризних догађаја.

У случају потребе напуштања установе **место поновног окупљања** је физкултурна сала.

Вежбе евакуације ће се спроводити једном у полугодишту. Пре тога ће наставници бити упознати са начинима поступања на седници Наставничког већа, а одељењске старешине ће упознати ученике.

ПЛАН АЛАРМИРАЊА У СИТУАЦИЈИ КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

За алармирање се користи старо ручно звоно које поседује школа, а које се некада користило или уколико нема струје за означавање почетка или краја часа. Као начин упозоравања односно алармирања је договорено да се 2 пута по 10 пута повезано покрене ручно звоно са кратком паузом између. Домар или спрамачи уколико он није присутан активирају аларм у случају да се догоди нека од кризних ситуација када је потребна евакуација (пуцање из ватреног оружја, пожар, терористички напад, дојава о постављању експлозивне насправе...)

ПРОГРАМ ИНФОРМИСАЊА У СИТУАЦИЈИ КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

Директор школе одређује чланове Тима који ће у ситуацији кризног догађаја прикупљати, проверавати веродостојност и селекционисати информације у вези са кризним догађајем.

Директор именује особу за припрему саопштења – званичних информација за запослене, ученике и родитеље.

За дистрибуцију информација запосленима особа из Тима задужена за припрему саопштења прослеђује припремљене информације у школску вибер групу, где су чланови сви запослени.

За комуникацију са ученицима и родитељима користиће се Вибер групе које су се до сада показале као веома ефикасне у прослеђивању информација. Особа из Тима задужена за припрему саопштења прослеђује

информације одељењским старешинама који даље обавештавају ученике, затим и родитеље. Сваки одељењски старешина задужен је за комуницирање са својим ученицима и њиховим родитељима/старатељима, и у ситуацији кризног догађаја прослеђује само и искључиво информације које добије од Тима за кризне догађаје, тј задужене особе.

Директор у име школе путем Вибера обавештава и Школски одбор и Савет родитеља.

ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА ЗАПОСЛЕНИХ У ВЕЗИ СА КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

У циљу јачања компетенција установе за пружање психосоцијалне подршке, генерално јачања ефикасности реаговања установе у различитим кризним ситуацијама, у школи се предвиђа стручно усвршавање запослених са темом „Кризни догађаји и ситуације“:

- Обуке на теме „Очување менталног здравља“ и „Управљање стресом“
- Обука у пружању прве помоћи у сарадњи са службом опште медицине ДЗ Сомбор и Црвеним крстом;
- Обука из противпожарне заштите и реаговања у ситуацијама пожара у сарадњи са Ватрогасном станицом Сомбор, периодично практичне вежбе;
- Обука у реализацији плана евакуације за запослене – обука у домену заштите на раду;
- Обука о реаговању у ситуацијама нарушене безбедности ученика и запослених у сарадњи са Полицијском станицом Сомбор.

План поступања установе за време кризног догађаја

Активност	Носилац реализације	Време реализације	Верификација
Провера тачности информација	Директор Биљана Винковић Драгана Белић	Одмах након сазнања о кризном догађају	
- Медицинско збрињавање повређених, заштита ученика, запослених и имовине - Позивање хитне помоћи, припадника МУП-а, ватрогасаца... - Након доласка полиције провера да ли су сви ученици и запослени безбедни, на безбедном месту	Звездана Мрђењев Директор Антун Потурица	По потреби	
Евакуација свих лица (ученици, запослени...) нађених на лицу места, њихово удаљавање на сигурно место	Звездана Мрђењев Антун Потурица	По потреби	
Састанак Тима - Израда оперативног плана акције за конкретну врсту кризног догађаја са носиоцима (дефинисаним задужењима, улогама са чланове тима) и време реализације активности непосредно након кризног догађаја	Директор, чланови Тима, одговарајуће надлежне службе	По потреби	Записник са састанка Тима
Прикупити основне податке о томе: -Шта се тачно догодило, -Када се догодило, -Где се догодило, -Ко је директно/индиректно укључен у догађај, -У каквом су стању и где се налазе особе које су укључене у догађај,	Директор Биљана Винковић Драгана Белић	По потреби	

-Шта је учињено ради ублажавања последица догађаја...			
Информисање надлежне школске управе, Министарства просвете, о кризном догађају и обавештавање спољашње мреже	Директор	По потреби	Писмено обавештење
Саопштење за све запослене, ученике и родитеље у вези са конкретним кризним догађајем (са провереним информацијама), као и активностима које ће се предузети у наредном периоду за ублажавање последица	Биљана Винковић	По потреби	Вибер група
Саопштење за медије у вези са конкретним кризним догађајем у писаној форми и информисање (о плану активности, носиоцима и временској динамици које ће се предузети у наредном периоду)	Директор	По потреби	Прилог у медијима

План поступања установе након кризног догађаја

Активност	Носилац реализације	Време реализације	Верификација
<p>- Психосоцијална подршка свима у школи, деци, запосленима, родитељима.</p> <p>-Индивидуални разговори са децом, посебно са ученицима који су директни учесници или блиско повезани са њима, уочавање њиховог психичког стања, потребе за даљу помоћ...</p> <p>-Разговори у мањим групама</p> <p>Теме: у вези самог догађаја, како наставити даље, како помоћи један другом, шта смо научили из догађаја, радионице на теме изражавања болних осећања, суочавање са кризним догађајем, рад на порасту самопоуздања...</p> <p>-Разговор са запосленима: (индивидуално, мање групе, колектив...) о савлађивању личних емоционалних проблема, као и договор о враћању уобичајним образовно-васпитним активностима, активности које ће окупити ученике, запослене и родитеље, кроз различите радионице и дружења.</p> <p>-Сазивање чешћих састанака родитеља</p> <p>-Израда посебног плана реализације рада, уколико је потребно.</p>	<p>Педагог, Акош Хорват, по потреби лица ван установе која се баве психологијом</p> <p>Вања Ковчин Жељко Зелић</p>	По потреби	<p>Документација о обављеним разговорима, увид у радионице</p> <p>Записници са родитељских састанака Израђени планови</p>
Учествовање у ритуалним активностима опраштања: комеморација, сахрана, формирање кутка сећања на преминулог, цртежи, писма, фотографије	директор, педагог, Звездана Мрђенов Одељенске старешине	По потреби	Посета места-кутка сећања
Анализа ефикасности установе у превладавању кризног догађаја са запосленима	Тим за кризне догађаје	Након кризне ситуације	Записник Тима
План реализације образовно-васпитног рада,	Вања Ковчин,	Након	Записник Тима и

уколико је дошло до прекида наставе, или до извођења наставе у посебном режиму	Жељко Зелић и Педагошки колегијум	кризне ситуације	Педагошког колегијума
Састанци са родитељима ради процене стања, добијања повратне информације, али и информисања родитеља о даљим активностима	Вања Ковчин, Жељко Зелић Драгана Белић Одељенске старешине	Након кризне ситуације	Записник са родитељског састанка
Евалуација – детаљна анализа кризног догађаја, онога што је учињено за време догађаја, а и након њега, идентификовати онога што је добро функционисало и где има потребе и где је могуће побољшање. Евалуација се врши из перспективе родитеља, запослених и ученика	Тим за кризне догађаје	Након кризне ситуације	Записник тима, упитници родитеља ученика, извештај о евалуацији, педагошка документација
Подносити извештаје стручним телима: Педагошком колегијуму, Наставничком већу, Школском одбору, Школској управи Сомбор	Директор	Након различитих етапа у кризној ситуацији	Писани Извештаји

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА

ЦИЉ учења слободне наставне активности *Вежбањем до здравља* је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама.

РАЗРЕД: пети, седми

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36

ЛИТЕРАТУРА: ПРАВИЛНИК о допунама Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања

Р.бр.	ИСХОДИ	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ САДРЖАЈИ	БРОЈ ЧАСОВА			КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	РАЗВИЈАЊЕ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА
			ОБРАДА	УТВРЂИ ВАЊЕ	УКУПНО		
1.	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље; – упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању; – препозна ситуације у којима не сме да вежба; – повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет; – поштује еколошка правила у средини где вежба; – правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању; 	<p>ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА Појам и врсте здравља, начини његовог праћења и чувања.</p> <p>Утицај вежбања на здравље, раст и развој. Људско тело и вежбање – кости, зглобови, мишићи.</p> <p>Специфичности вежбања у и ван спорта.</p> <p>Правилно и неправилно вежбање.</p> <p>Мотивација за вежбање и фактори који утичу на одустајање.</p> <p>Када не треба вежбати.</p> <p>Вежбање и имунитет.</p> <p>Значај вежбања на чистом ваздуху.</p> <p>Вежбање и очување животне средине.</p> <p>Повреде при вежбању и прва помоћ.</p>	7	7	14	физичко васпитање биологија	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p>

2.	<p>– користи поуздане изворе информација о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед;</p> <p>– препозна ризике гојазности и мршавости;</p> <p>– наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу;</p> <p>– критички се односи према рекламираним производима животних намирница;</p> <p>– аргументовано дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета;</p>	<p>ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ Исхрана као извор енергије.</p> <p>Карактеристике основних животних намирница важних за вежбање.</p> <p>Гојазност и мршавост – ризици и компликације.</p> <p>Како и где се информишемо о здравом начину исхране.</p> <p>Производи који се рекламирају, а треба их избегавати.</p> <p>Различите врсте дијета и њихови позитивни и негативни ефекти.</p> <p>Правилна исхрана пре и после вежбања.</p>	5	5	10	<p>физичко васпитање биологија ликовна култура</p>	<p>Решавање проблема Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>
3.	<p>– препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље;</p> <p>– разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела;</p> <p>– критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово; достизање</p> <p>– преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером.</p>	<p>ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД Идеал физичког изгледа некад и сад.</p> <p>Правилно држање тела и физички изглед.</p> <p>Претерана употреба дигиталних технологија и последице на здравље и физички изглед.</p> <p>Утицај вежбања и здравих начина живота на физички изглед.</p>	3	3	6	<p>физичко васпитање историја биологија информатика и рчунарство</p>	<p>Дигитална компетенција Естетичка компетенција Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>
4.	<p>– доведе у везу вежбање са правима детета;</p> <p>– аргументује значај вежбања после болести и неких повреда;</p> <p>– поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту;</p>	<p>У ВЕЖБАЊУ ЈЕДНАКИ Остваривање права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење кроз вежбање прилагођено могућностима и потребама. Доступност опреме и простора за вежбање.</p> <p>Родна (не)равноправност у вежбању и спорту.</p> <p>Вежбање после болести и повреда.</p> <p>Значај вежбања за особе са сметњама у развоју и инвалидитетом и спортови прилагођени њиховим могућностима.</p>	3	3	6	<p>физичко васпитање грађанско васпитање</p>	<p>Одговорно учешће у демократском друштву Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Одговоран однос према здрављу</p>

Р.бр.	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА
		задовољава	добар	истиче се	
	<p>Реализација програма је заснована на комбиновању различитих техника рада као што су демонстрације, презентације, мини предавања, дебате, студије случаја, анализе видео прилога, гостовање стручњака, посете просторима за вежбање, спортским и рекреативним дешавањима,</p> <p>- вежбање у природи</p> <p>у реализацију програма се укључују и родитељи: лекар, фармацеут, тренер</p> <p>практична примена знања</p> <p>наставни облици: фронтални, групни, индивидуални, у пару</p> <p>наставне методе: амбијентално учење, проблемска настава истраживачко учење кооперативно учење</p>	<p>препознаје појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље</p> <p>– разликује вежбање у спорту и ван спорта;</p> <p>– разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима;;</p> <p>– препозна ситуације у којима не сме да вежба;</p> <p>– препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље;</p> <p>– повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет;</p> <p>– поштује еколошка правила у средини где вежба;</p> <p>– зна правила поступања у пружању прве помоћи при повредама у вежбању;</p> <p>– критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање;</p> <p>– информисан је о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед;</p> <p>– разликује добро од лошег</p>	<p>схвата појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље;</p> <p>– упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта;</p> <p>– разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима;</p> <p>– има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању;</p> <p>– препозна ситуације у којима не сме да вежба;</p> <p>– препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље;</p> <p>– повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет;</p> <p>– поштује еколошка правила у средини где вежба;</p> <p>– правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању;</p> <p>– критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање;</p> <p>– користи поуздане изворе информација о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед;</p>	<p>дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље;</p> <p>– упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта;</p> <p>– разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима;</p> <p>– има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању;</p> <p>– препозна ситуације у којима не сме да вежба;</p> <p>– препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље;</p> <p>– повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет;</p> <p>– поштује еколошка правила у средини где вежба;</p> <p>– правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању;</p> <p>– критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање;</p> <p>– користи поуздане изворе информација о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед;</p> <p>– разликује добро од лошег држања тела и коригује</p>	<p>.наставник континуирано прати активности ученика и њихов напредак у достизању исхода и развоју компетенција, начин на који ученик учествује у активностима: како прикупља податке, како брани своје ставове, квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења, како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.</p>

		<p>држања тела и коригује сопствено држање тела;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препозна ризике гојазности и мршавости; – познаје принципе правилне исхране – критички се односи према рекламираним производима животних намирница; – доведе у везу вежбање са правима детета; – зна значај вежбања после болести и неких повреда; – поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту; – преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером. 	<ul style="list-style-type: none"> – разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела; – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу; – критички се односи према рекламираним производима животних намирница; – дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – схвата значај вежбања после болести и неких повреда; – поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту; – преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером. 	<p>сопствено држање тела;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу; – критички се односи према рекламираним производима животних намирница; – аргументовано дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – аргументује значај вежбања после болести и неких повреда; – поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту; – преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером. 	
--	--	--	---	--	--

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ - ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Предмет: Чуvari природе

Разред: пети, шести

Фонд: 36 часова

Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја	ОБРАДА	ВЕЖБАЊЕ	УКУПНО	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p> <p>Естетичка компетенција</p>	<p>– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.</p> <p>– прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником;</p> <p>– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања;</p> <p>– вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета;</p> <p>– активно учествује у</p>	<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ</p> <p>Биодиверзитет и његов значај.</p> <p>Истраживање биодиверзитета непосредне околине.</p> <p>Мапирање врста.</p> <p>ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА</p> <p>Лековите биљке.</p> <p>Самоникле јестиве биљке.</p> <p>Зачинске биљке</p> <p>Аутохтоне расе и сорте.</p> <p>Значај биљног покривача.</p> <p>Утицај климатских промена на живи свет.</p> <p>ПОМОЗИМО</p>	<p>3</p> <p>6</p> <p>3</p>	<p>3</p> <p>6</p> <p>3</p>	<p>6</p> <p>12</p> <p>6</p>	<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ</p> <p>У оквиру наставне теме Упознај живи свет своје околине ученици би најпре требало да се упознају/подсети шта представља појам биодиверзитета и његов значај. Након тога следе активности упознавања живог света непосредне околине.</p> <p>Примери активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Употреба апликација за мобилне телефоне за препознавање биљака и животиња као на пример “Pl@ntNET plant identification” (CIRAD, Фр) и “BirdNET bird sound identification” (– Употреба једноставних кључева за одређивање група организама. – Израда онлајн хербаријума и инсектаријума или израда сајтова и група на друштвеним мрежама који популаришу живи свет окружења. – Истраживање биодиверзитета своје околине – истраживање на терену, мапирање врста животиња (уочавање врста и њихових трагова у природи), мапирање дрвенстих (аутохтоних и алохтоних) и карактеристичних зеластих врста биљака, присуства – Самостални истраживачки рад „Усвоји дрво”: истраживање о биологији и екологији одабране врсте (порекло (аутохтоно, алохтоно), основне карактеристике екологије врсте, при чему се могу прикупити отисци листа, коре, плода) цртежом их приказати и презентовати. <p>ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА</p>

	<p>акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета;</p> <p>– повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу;</p> <p>– одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу;</p> <p>– аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења;</p> <p>– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља;</p> <p>– критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи;</p> <p>– критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>	<p>ДА ПРЕЖИВЕ</p> <p>Угроженост врста.</p> <p>Значај опрашивача.</p> <p>Утицај пестицида на живи свет.</p> <p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p> <p>Природни ресурси.</p> <p>Рационална употреба енергије.</p> <p>Рационална употреба воде.</p> <p>Понашање у природи.</p> <p>Заштићене природне вредности.</p> <p>Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>	6	6	12	<p>ЧОВЕКА</p> <p>У оквиру наставне теме Значај живог света за човека ученици би требало да се упознају са значајем биљног покривача, аутохтоним расама и сортама живог света Србије и утицајем климатских промена на њих. Предложене активности које воде ка том циљу:</p> <p>– Гајење лековитог и/или зачинског биља (у башти, саксији).</p> <p>– Теренски рад са циљем упознавања самониклих јестивих биљака и израда јеловника у који су укључене те биљке.</p> <p>– Истраживање аутохтоних раса животиња и сорти биљака локалног подручја. Ученицима би требало подићи свест о томе који је биолошки, етнолошки и практични значај одржавања „стarih” локалних и аутохтоних врста и сојева/сорти/раса</p> <hr/> <p>ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ</p> <p>У оквиру наставне теме Помозимо да преживе ученици би требало да разумеју да поједине људске активности угрожавају врсте и да људи могу активно да учествују у њиховом очувању. Примери активности које ангажују ученике:</p> <p>Пројекат: Помозимо птицама/опрашивачима/јежевима... да преживе:</p> <p>– Башта без инсектицида: шта су и како делују инсектициди, утицај на здравље човека, утицај на пчеле (разговор са пчеларом: посета локалном пчелару или организовање посете и интервјуа са пчеларем у школи), истраживање о природним непријатељима инсеката, о биљним репелентима.</p> <p>– Шта угрожава птице грабљивице</p> <p>– сагледавање проблема, истраживање случајева тровања</p>
--	--	--	---	---	----	---

					<p>родентицидима, поремећаја ланца исхране (уколико одговара узрасту) израда информативне рекламе или лифлета за јавност...</p> <p>– Зелене међе: истраживање: да ли постоје, предности и мане, разговор са власницима имања о значају зелених међа, зашто их је све мање.</p> <p>– Како засадити дрво? (комплетан поступак – одабир места, врсте, припрема, садња, нега).</p> <p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p> <p>У оквиру теме Ја чувам природу ученици би требало да упознају заштићене локалне природне вредности, развију свест о значају одрживог коришћења природних ресурса, као и о утицају човека и сопственој одговорности по локалну животну средину.</p> <p>– Израда графикона и сликовних панона и презентација (нпр. PowerPoint) о рационалној употреби енергије и воде у мом домаћинству, школи.</p> <p>– Израда бонтона понашања у природи (онлајн, пано, презентација, свеска).</p> <p>– Формирање еко-патроле.</p> <p>– Заштићене природне вредности моје околине (истраживање, посета, разговор са управљачем, дозвољене активности у зонама заштите...).</p> <p>– Која подручја или елементе природе моје околине треба заштитити (истраживање и предлози ученика, дискусија, утврђивање приоритета, израда презентације о предложеном подручју или добру, презентовање).</p> <p>– Примери позитивног и негативног утицаја човека на</p>
--	--	--	--	--	---

						животну средину у мојој околини – истраживање на терену, приказ примера са образложењима, вршњачка едукација, едукација ученика млађих разреда од стране старијих ученика.
			18	18	36	

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ - МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Циљ програма је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.

Разред	Седми, осми
Годишњи фонд часова	36, 34*

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја	Обрада	Вежбе	Укупно	Начин остваривања
Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама	<ul style="list-style-type: none"> образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; формулише истраживачки задатак; 	ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право.	5	6	11	У активностима за достизање исхода акценат треба да буде на: <ul style="list-style-type: none"> истраживању појмова биокапацитет и еколошки дефицит на интернету и у литератури. Стицање сазнања о томе шта се подразумева под еколошким дугом и зашто се обележава међународни еколошки значајан датум Дан еколошког дефицита.

<p>Дигитална компетенција Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<ul style="list-style-type: none"> планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора; прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју; повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу; одговорно се односи према себи, сарадницима, животnoj средини и културном наслеђу; користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички 					<ul style="list-style-type: none"> упутиће се у потешкоће које прате човечанство (како производити храну и како се снабдевати енергијом). учење може да се настави кроз друштвену игру, у групама, тако да таблу за игру и правила осмишљавају сами. Таблу могу да праве користећи једно од „Р-правила“ (нпр. поновна употреба одбачених материјала), као што се може видети у кратком филму: https://www.dailymotion.com/video/x2z91xz. обрадити појам еколошког отиска и његову сврху (које информације и увиде пружа појединцу, породици и друштву). ученици рачунају еколошки отисак на онлајн наменском калкулатору: https://www.footprintcalculator.org/. Ученици у групама проналазе ликовне приказе еколошког отиска а онда и сами треба да осмисле и реализују своју идеју како да тај еколошки отисак смање Свој рад могу да насликају и направе у виду панора или да направе онлајн инфографик, попут: https://www.canva.com/design/DAEXi7I_bXk/0IvzsCio7wy_uJTxKIq9jw/view?utm_content=DAEXi7I_bXk <p>гледају снимак где добијају основна сазнања о еколошком праву: https://rtsplaneta.rs/video/show/1426836/. Потом ће представити ту причу целом одељењу и тада се организује дебата</p>
	<p>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад. Депонија.</p>	4	5	9	<ul style="list-style-type: none"> Ученици се баве темом решавања проблема отпада Ученици ће стечена знања о управљању отпадом (посебну пажњу обратити на комунални отпад), најпре применити у свом домаћинству уз подршку чланова своје породице, а касније реализовати у школском простору. теме ученици могу да истраже које институције у локалној заједници су надлежне за решавања проблема отпада, да остваре сарадњу са тим институцијама у својој школи промовишу значај класификовања отпада (органски, папир, пластика) и осмисле кампању промовисања правилног поступања са отпадом у својој школи 	

<p>идентитет;</p> <ul style="list-style-type: none"> • сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу; критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи. 	<p>РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА</p> <p>Секундарне сировине: папир, уља у исхрани, текстил, пластика. Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина. 3Р правила.</p>	<p>2</p>	<p>4 (3)</p>	<p>5</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ За остваривање исхода и у реализацији ове теме потребно је представити све могућности смањења отпада ➤ Ученици у групама могу да направе пано, стрип или филм (https://www.youtube.com/watch?v=BXHPNgww5Q8) о „животу једне конзерве“. могу да праве паное на теме: колико дуго одређени пластични производи остају у природи (https://www.wwf.org.au/Images/UserUploadedImages/408/img-lifecycle-of-plastics-infographic-1000px.jpg) или да упоређују колико се воде и енергије утроши на израду новог папира и на његову рециклажу.
	<p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ</p> <p>Извори енергије. Енергетска ефикасност. Обновљиви извори енергије. Предности и недостаци обновљивих извора енергије.</p>	<p>4</p>	<p>6 (5)</p>	<p>9</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ треба искористити већ стечена знања ученика о обновљивим и необновљивим изворима енергије, али и знања из географије и вештине стечене на тежици и технологији за радионичарски рад о изворима енергије. ➤ могу да учествују у дебати на тему колико су обновљиви извори енергије добри и лоши по животну средину ➤ обрадити појам енергетске ефикасности и зашто је она значајна, а може се радионичарски урадити заједно са начинима штедње енергије тако да ђаци цртежима или фотографијама своје околине упоређивати одрживу и неодрживу потрошњу енергије. ➤ ђаци могу правити промотивне постере за активност коју организује WWF „Сат за нашу планету“ (https://www.wwfadria.org/sr/ukljuci_se/sat_za_nasu_planetu/), у групама истражују енергетски ефикасне грађевине у свету, дају своје идеје и у корелацији са предметом „техника и технологија“ праве макете таквих грађевина.
		<p>15</p>	<p>21 (19)*</p>	<p>36 (34)*</p>	

*** У загради је наведен број часова за ученике 8. разреда

• ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргумендују, евалуирају, документују итд.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Ученици ће свакако унапред бити упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

Дорослово, 15.9.2025.

Председник Школског одбора

Анђелина Топић